

Csicsay Éva

A csilizradványi Kóczán Mór Alapiskolában magyar nyelv és irodalom–esztétika szakos tanár, Dunaszerdahelyen él, e-mail: csicsayevike@gmail.com

Óratervezet

Arany János *Toldi* című művének *Előhangjához*

- Téma: Arany János: *Toldi*
- Célcsoport/évfolyam: VI. évfolyam tanuló
- Időtartam: 45 perc
- Óratípus: ismeretszerző
- Tankönyv: Bolgár Katalin – Bukor Erzsébet: Irodalom a magyar tanítási nyelvű alapiskola 6. osztálya számára, TERRA, Bratislava 2010, ISBN-978-80-8098-056-6
- Tananyag: Arany János: *Toldi* – *Előhang*

Az óra tantárgyi céljai, nevelési-oktatósi feladatai:

- a tanulók olvasóvá nevelése, olvasási készségének fejlesztése
 - rámutatni a múlt megismerésének és értékeinek a fontosságára – identitástudat erősítése
 - felkelteni a tanulók érdeklődését a hagyományörzés irányában
 - közelíteni a tanulókat a múlt életformájához
 - megismertetni a tanulókat a régies és tájnyelvi szavak értelmezésével és annak fellelhetőségével
 - bátorítani a tanulókat az önálló kutatásra
 - ösztönözni a tanulókat az előzetes ismeretei felelevenítésére, rendszerezésére
- Ezen a tanítási órán a tanulók a kooperatív oktatás néhány módszerével fognak dolgozni. A páros és csoportos munka lehetőséget ad a gyermekeknek egymás jobb megismerésére, a kölcsönös együttműködés elmélyítésére, az összecsiszolódásra.

A tanórák elején mindig megismeretem a tanulókat az óra menetével, röviden felidézünk a kölcsönös elvárásainkat is. Erre a lépésre csak addig van szükség, amíg a gyerekek meg nem szokták az elnevezéseket, ill. ezt a tanítási folyamatot.

Szükségesnek tartom elmondani, hogy Arany János *Toldi* c. művének

átvételét mindig megelőzi a szerző életpályájának ismertetése, a mű keletkezésének háttere. A tanulók tehát már ismerik a szerzőt és részben a művét is, mikor erre az órára sor kerül.

A kooperatív tanítás lehetőségeivel egy nyári egyetem keretén belül ismerkedtem meg, és azóta is szerves része az iskolai mindennapjaimnak. Jó szívvel tudom ajánlani mindenkinek. Ezt az óratervezetet igyekeztem leegyszerűsíteni. A módszerek nevét kiemelttem, igyekeztem röviden leírni, mit is takar a munkafolyamat. A feladat után zárójelben, dőlt betűvel szemléltettem, melyik feladat milyen kompetenciákat, készséget fejleszt. Mivel az ilyen típusú órákon a tanár igyekszik a háttérbe vonulni és ritkán beszél, fontos, hogy mit mond, ezért közlök néhány példát arra is, hogy hogyan hangzik el egy tanári utasítás.

Fontos megemlíteni az időkitöltőket. Az időkitöltő, ahogy a nevében benne van, nem az adott témakörhöz kapcsolódik, hanem valamilyen magyar nyelvi vagy irodalmi feladat. Erre is találnak itt példát. Mellékletben közlöm a villantókat is, hogy igazi segítség legyen, már csak fénymásolni kelljen.

Meggyorsíthatjuk az óra menetét olyan apróságokkal, hogy a tanulók otthon készítik el a villantókat, így van idejük frappáns kérdéseket megfogalmazni.

Az óra ráhangolás része megközelítőleg 10 percet vesz igénybe. A tanítási óra fókuszában természetesen az új ismeretek és a gyakorlás van jelen, tehát ez a legerjedelmesebb rész. A befejezésre pedig igyekezzünk annyi időt szánni, hogy minden tanuló tudja elmondani értékelését az órával kapcsolatban, meg fogják látni, erre nagyon nagy szükség van, ez a legjobb visszajelzés a számunkra. Ez az idő 20-22 tanuló esetében kb. 5 percet tesz ki.

1. Ráhangolás

■ Villanásnyi jóézés – napindító

Kört alkotunk, minden tanuló mond egy szót, amely kifejezi az aznapi reggelét, ill. a reggel hangulatát. Figyelünk egymásra, meghallgatjuk egymást.

(*cél: önkifejezés, egymásra való odafigyelés, önfejelem*)

■ Példa a tanári utasításra: Kedves gyerekek! Egy szót kérek tőletek, ami kifejezi a mai reggel hangulatát, a készlődést az iskolába. Csak egy szó legyen, figyeljétek egymást, ne szóljatok közbe!

■ Küldj egy kérdést! – Villantókártya

Minden tanuló készít egy villantókártyát otthon, házi feladatként, tehát az órára már készen hozza (egyik oldalán a kérdés szerepel, a másikon a válasz, méret: A4-es papír negyede). A kártyákon Arany János és a *Toldi* című művel kapcsolatos kérdések találhatóak. Kettős körbe állunk (linzer) és a belső kör mozgásával átismélik a tanulók az előző órán tanultakat. Jó válasz esetén dicsérnek. Ha a tanuló nem tud felelni a feltett kérdésre, akkor felvillantja neki a párja a választ. Az egész folyamat csendben zajlik.

(*cél: lényegkiemelés, fogalmazási készség fejlesztése, meglévő ismeretek felhasználása, önkifejezés, felelősségérzet, együttműködés*)

■ Példa a tanári utasításra: Kérlek benneteket, hogy készítsétek elő a villantókártyáitokat.

Alkossunk kettős kört (linzer), hozzatok magatokkal a kártyáitokat. A belső körben álló tanulók fognak mozogni jobbra. A külső körben álló társatok mutatja a kérdését, nektek válaszolni kell rá, ha nem tudjátok, akkor felvillantja a kártyát a jó felelettel. Külső körben állók, ne felejtsetek el megdicsérni társatokat jó válasz esetén! Ne felejtsetek, most is csendben dolgoztok!

2. Új ismeret

■ Olvasás párbán

A páros tagjai egymás közt elosztják az elolvasandó versszakot, csendben értelmezik, majd ki-ki a sajátját ismer-teti a párjával, megbeszélik, értelmezik közösen (a régies kifejezések magyarázata a könyv 33. oldalán található)

(*cél: olvasási készség fejlesztése, a lényeg megfogalmazása, szövegértés, szövegalkotás, beszédkészség, stílus, kommunikáció fejlesztése*)

Azok a párok, akik a rendelkezésre álló időnél hamarabb elvégzik a feladatot, időkitöltőt kapnak.

■ Példa a tanári utasításra: Most párbán fogtok dolgozni. A tankönyvre lesz szükségetek, a 33. oldalon nyissátok ki legyetek szívesek! Beszéljétek meg a párotokkal, melyik versszakot ki fogja elolvasni. Csendben olvassatok, figyelmesen! A régies szavak magyarázatát ugyanezen az oldalon találjátok. Ha mindketten elolvastátok, beszéljétek meg csendesen az olvasottakat. Ha a kijelölt szavakon kívül találnátok ismeretlen szót, a Magyar értelmező kéziszótárban nézzetek utána!

3. Gyakorlás

■ Villámkártya

A páros tagjai 5-5 kártyát kapnak a régies szavakkal kapcsolatban (a kártya egyik felén a meghatározás, a másikon a szó szerepel). A tanulók elosztják a kártyákat egymás között, utána egyedül, csendben tanulják a szavakat és jelentésüket, majd kikérdezik egymást, aztán kicserélik a kártyákat. Dicsérik, bátorítják egymást a gyakorlás folyamán.

(*cél: szövegértés, memória, figyelem összpontosítása, egymásra való odafigyelés, felelősségérzet fejlesztése*)

■ Példa a tanári utasításra: Kérem a páros egyik tagját, hogy vigyen a csoport számára kártyákat. Párban dolgoz-tok továbbra is. A feladat az lesz, hogy megtanuljátok a meghatározásokat és a hozzá tartozó szavakat. Csendben olvassátok, tanulgassátok! Amikor úgy érzitek, felkészültetek, kérdezzétek ki egymást! Ne fejtétek a dicséretet!

Azok a párok, akik a rendelkezésre álló időnél hamarabb elvégzik a feladatot, időkitöltőt kapnak.

Összefoglalás – a tanár röviden elmondja, értékeli a tanítási óra tapasztalatait, rámutat az esetleges hibákra, kijelöli a házi feladatot.

A dicséreteket időközben elmondja, amikor körbejár, amíg a gyerekek dolgoznak, és ellenőrzi őket/segít nekik, ha szükséges, ill. meggyőződik arról, hogy a gyerekek megértették a szöveget.

4. Értékelés

■ Befejezetlen mondat

Kört alkotunk, és egy befejezetlen mondat segítségével kifejezzük érzéseinket a mai órával kapcsolatban.

pl.: Én ma akkor éreztem magam a legjobban, amikor...

(*cél: önkifejezés, beszédkészség, stílus fejlesztése*)

■ Példa a tanári utasításra: Gyerekek, hamarosan vége az órának. Szeretném tudni, hogy éreztétek magatokat. Ehhez pedig segítségül hívok egy befejezetlen mondatot. Kérlek benneteket, mondjátok el a mondat első felét, a másikat pedig helyettesítsétek be!

Így hangzik: Én ma akkor éreztem magam a legjobban, amikor...

a szabadban alvó pásztorok tüzei (így védekeztek az éjszakai hideg ellen, és mesékkel, történetekkel szórakoztatták egymást a tűz mellett)	villámlás, villámcsapás, mennydörgés
végtelen, tengernyi síkság	bűvészkedés, varázslat
egy emberi nemzedék felnövekedéséhez szükséges idő, Aranyánál itt 50 év	rövid nyelű, tüskés fémbunkóban végződő, ütésre használatos fegyver
úgy tűnik	lándzsaszerű szúrófegyver
lovagi torna, bajvívás, hatalmas, rúdszerű fegyverekkel	ütést, vágást, szúrást felfogó, a karon viselt védőfegyver

pásztortűz	Isten haragja
tenger pusztaság	szemfényvesztés
emberöltő	buzogány
rémlik	kopja
szálfa-öklelés	pajzs

Mesterember

Melyik mestert ismered fel?

Esztergál; fúr; farag; széklábat, dobozt, tálat, kupát készít.

Fejszét, szekercét használ; tetőszerkezetet, hidat készít.

Faragószéken dolgozik; hordót, dézsát, kádat készít.

Fűrész, gyalupadot használ; kereket, járművet is gyárt.

A fa döntéséhez, fejszét, éket használ.

Megfejtések: asztalos, ács, kádár, bognár, favágó.